

ГОЛОС УКРАЇНИ

Влада — Радам!

Газета Верховної Ради Української РСР ♦ № 141 ♦ Середа, 24 липня 1991 року ♦

Ціна 10 коп.

ЗАКОН ПРИНІС ЛЕЛЕКА

Лелека належить усім стихіям: небесам — бо літає, водам — бо любить бродити на мілинах, землям — бо часто гуляє за плугом, вогню — бо, кажуть, якщо розорши його гніздо, то він спалить тобі хату, ну, і що всім відомо, — носить нам екологічно чистих немовлят.

Чим же символ екологічних клопотів наших?

Отже, закон, принесений лелекою, читайте на 9—15 сторінках.

Фото Володимира ОЧЕРЕТНОГО.

ДО ПРИЗДУ НА УКРАЇНУ ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРА ГРЕЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ КОНСТАНТИНОСА МІЦОТАКІСА

Сьогодні у столицю України прибуває Прем'єр-міністр Грецької Республіки Константинос Міцотакіс, який перебуває у Радянському Союзі з офіційним візитом.

К. Міцотакіс народився 18 жовтня 1918 р. в м. Ханья, острові Крит. Закінчив відділення політики і економіки на юридичного факультету Афіньського університету. Під час другої світової війни брав участь у русі Опору на о. Крит.

У 1946—1964 рр. не раз обирався депутатом парламенту від центристських партій. Займав пости міністра фінансів, міністра комунікацій і громадських робіт.

У роки воєнної диктатури в Греції у 1967—1974 рр. піддавався репресіям, був змушений «мігрувати за мордон».

Після падіння військового режиму в 1974 р. він був створена партія «необерлія», яка увійшла в 1978 р. до складу партії «Нова демократія». З 1978—1981 рр. у складі уряду цієї партії займав пости міністра координації і міністра закордонних справ. З 1984 р. є головою партії «Нова демократія».

У квітні 1990 р. в результаті перемоги цієї партії на парламентських виборах призначений Прем'єр-міністром Греції.

На Україні висловлюють впевненість, що візит Прем'єр-міністра дружньої Греції послужить дальшому зміцненню і всебічному розвитку українсько-грецьких відносин, конструктивному партнерству обох країн у прориванні позитивних процесів в Європі і світі в цілому.

**ПРИТУЛОК – Є.
НАДІЇ – ЖОДНОЇ**

Молодий Тарас Шевченко постає у бронзі на центральній площі у Дубно. Восени 1846 року тридцятидвохрітний поет побував у цьому історичному місті, подорожуючи по Волині. Коштів на пам'ятник зцідівні Топаристаом озоронн лам'ятників історії та культури. Частину зібрано місцями насяянням. Скульптор — Олександр Слюбяков.

На відпочинок та лікування до Чяхо-Словаччин аніхала група школярів з піанічних, забруднених радіацією, райони області. Поїзду вилштувало мале підприємство «Діти Чорнобилья» при зовнішньоекономічній асоціації «Рівням-пенс».

Рівнянська міська рада розробила і обнародува-
ла Положення про від-
повідальність за пору-
шення благоустрою та
погіршення санітарного
стану міста, забруднен-
ня навколишнього се-
редовища. Штрафи пла-
тять як державні та
кооперативні органі-
зації, так і приватні осо-
би. Смажимо, миття тран-
спортних засобів у не-
дозволених місцях об-
іймається від 100 до 500
карбованих.

ІНШІ СІМВОЛИ
Молодий сильний лис з крилами тримає герб міста Рівного. Ця — символ газети «Наголос» лярший номер якої видає номіят у справі мелодії, фізичної культури та спорту Рівнинського міськвиконкому.

І КЕСАРЕВЕ
«Ня екради» — наголо-
шус одна з заповіде-
християнства. Група не-
відомих якрала. З-пі-
стін Воскресняського со-
бору у Рівному зник.

СЕРГІЙ
МЕЛЬНИЧУК,
власний кореспон-
дент «Голосу Ук-
раїни».

Двоповерховий будинок з
ратками вгадував стару
юрму. Де-не-де висовувалися
обачі морди.

— О, повилазили вже, по
ули, тримайтесь біля мене
не відходьте близько... — по
передила Галя. — ці найзліші
Випускати у двір небез
ечно — можуть загрозити
лабших.

присипляти, ніж примушувати вмирати у голоді та в ках. Невдаю в Ташкенті перська газета звернулася проханням узяти собі собі чі кіншу з тих, кого зовсім спеціальна служба. Експерт знайшов підтримку. А же допомога нашим «менш братам» — перевірка нас безкорисність і добро.

Фото Олександра ШУСТ

наші послуги обходяться без
редапційних дешевих, ніж
інших республік. Там «бе-
руть» 10 відсотків від впро-
стої роботи, у нас — лише
25 копійки. Це означає, що
ми не маємо ніякого від впро-
стої видання. За рахунок чо-
го? Ми вирішили обійтися
без посередника, яким бу-
в «Союздрук». Якому доводило-
ся платити за утримання
здорових людей, які не мали
жодних грошей в Україні. Тися-
чі ми уклалимо прями угоди
з видавцями. Від чого мають
вигоди і ми, і редапційники-
дешеві — значить, близько
редапційників.

— Як ви думаєте, в отже —
наші люди не залишаться без
роботи, що на сьогодні дуже
важливо. Заісно. миттєво
прибутку таких шлх не
дасть, але у майбутньому

Багатьох турбує — що де з союзною періодикою виданнями інших респуб. Каталог відповідний теж дано, туди внесено і сок газети та журналн. І респ

КРИМ: ПРЕЗИДЕНТА НЕ БУДЕ. БУДЕ РЕФЕРЕНДУМ

На сесії Верховної Ради Криму, яка завершила роботу у вихідні, прийнято резолюцію Конституції. Депутати обговорили три проєкти робочої групи конституційної комісії Ради, Ресурсною Комісії партії Ураїни та представників національного руху кримських татар. Як називається відокремлений кримський державі — Республіку Крим чи Кримською Автономною Радянською Соціалістичною Республікою — дпутати не вирішили. Вибір зроблять кримчани на референдумі.

ДЕРЕНДУМ

словилась проти президентської форми правління. І незалежності всіх мов на території республіки вона запропонує, ли вивизити офіційною державною мовою. Крім того, республіка не визнає громадянство України. Крім того, республіка не визнає громадянство України. Крім того, республіка не визнає громадянство України.

Розташування автономії республіки, і вона не підлягає утвердженню у Верховній Раді України. Разом з тим, конституція не повинна змінювати Конституції України, до складу якої входить і Українська

Напоути

«ИРА» ПРОТИ РАДІАЦІЇ

Першу партію індикаторів радіаційної активності «Нра електро» одержав і реалізував населенню Миколаївський обласний Центр здо-

Ось він на столі між мін
і головним літарем цехт
О. Поляковим.

— Бачте, він не займ
нишнім більше місця, н
окулярні в футлярі, — роз
ідає Олексій Миколайов
— виробляють індиго
а Ленінградському об'єдн

Цей індикатор може служити індивідуальним засобом радіаційного контролю. Він попереджує про зміни радіаційної обстановки, чутливий до космічного радіаційного впливу, зручний і простий у використанні.

— Як можна придбати дикатор?
— Для цього досить написати у довільній формі вугіллям чи олівцем адресу. Наша адреса: Миколаїв, вул. Денабристів, 150. Вартість одного індициатора — 150 крб.

— Наберіться терпіння

POYX ΠΟ ΚΟΛΥ

Невміло повівся Бердичівський міський комітет з міськомітської організації народного Руху України. Стоячи в липні 1990 року своїм рішенням виставити місце рухівцям для встановлення інформаційного стенду і газетного кіоску. Звичайно, появі такого дозволу передувала тридцятип'ятихвилинна, але лібералів місцевих усеяких НРУ вистачило терпіння її подолати. От чого їм не вистачило, так це ба-

жання скористатися каданом
можливістю. Кіоск та інфо-
маційний стенд довго не вст-
новлювали. Зрозуміло — я-
кошти та матеріальна база
модель організації?

Коли ж кіннішого лі
рухівці спромоглися вигот
вник стэнд і встановити його
у передпарковому сквері,
ли пам'ятника Т. Шевчен
(на дозволеному місці),
згодом виявлялося, що їх
дій уже незаконні.

ком ще в лютому (уже
тяганини) відміків своє
переді рішення і не по
бувався повідомити про
Рух. Стенд в результаті
стояв три дні — стільни
добилося працівникам па
культури та відпочику,
винокаці грізний наказ
ловного архітектора міст
Бердичівські рухлив.
бавши досвід, сповнені
шучості знову проті по
рократичному колу...

Анатолій КОНДРАТЮК
журналіст
Житомирська область.

ПЕРЕДПЛАТА БЕЗ ПЕРЕДПЛАТИ

Позавчорв розпочато передплату на республіканську періодику. Місцева преса пішла в наступ ще раніше, а союзка — з 1 серпня. Передплатники, таким чином, мають змогу залагоджувати свої справи ніби в кредит. Щодо інших зручностей — про них розповідає заступник міністра зв'язку УРСР Василь Федосіюкч БОЯРЧУК:

— Передплатників, передусім, цікавить ціна на нашу послугу. Як тільки вони підвищилися, нас почали обзивати рекетирами. Але диктуємо ми не ми — у 2,5–5 разів подорожчав транспорт, у 5 разів — оренда приміщень. А тимчасом, і ви це знаєте, наші послуги обходяться передплатникам дешевше, ніж в інших республіках. Там «беруть» 10 відсотків від вартості видання, у нас — лише 25 копійок з одного абонементу, незалежно від вартості видання. За рахунок чого? Ми вирішили обійтися без посередника, яким був «Союздрук» і якому доводилося платити на утримання апарату, в це — 4 тисячі чоловік на Україні. Тепер ми укладаємо прямі угоди з видавцями. Від цього мають вигоду і ми, і передплатники. Дешевше — значить, більше передплатників, а отже — більші прибутки, а отже — кеші люди не залишаться без роботи, що на сьогодні дуже важливо. Звісно, миттєвого прибутку такій шлях не дасть, але у майбутньому ми таким чином убезпечуємо себе від втрат куди значніших.

Факт і коментар

Звісно, прямі угоди між нами й вами збільшують і нашу і вашу відповідальність щодо передплатників. Іх, скажімо, турбує, що газети приходять нечасно й нерегулярно. Де це починається? У видавництвах! Ваша газета у першому півріччі була всього тричі надрукована своєчасно, а отже, і прийшла до людей вчасно. В усіх інших випадках 65 тисяч українських листонів збились з ритму, як кажучи про інші ланки того ланцюжка, по якому рухається газета до читача. Тут вам, видавцям, допоможуть тільки штрафи за несвоєчасний вихід газети у світ.

Ще один клопіт — і для нас, і для передплатників — що можна передплатити, що ні. Щойно ми розіслали на місця республіканський каталог періодичних видань на 1992 рік. Тираж — 150 тисяч примірників, на 16,5 тисячі відділень зв'язку України, думається, цього вистачить. У тому каталозі 350 найменувань зареєстрованих видань (минулого року було близько 200). Отже, вибрати є з чого.

Багатох турбує — що буде з союзними періодикою та виданнями інших республік. Каталог відповідний теж видано, туди вкесено і союзні газети та журнали, і респуб-

ліканські — що підлягають союзними розповсюдженню. Тираж каталога — півтора мільйона, проблем не буде.

Крім того, ми ще укладаємо прямі угоди з колегами-ав'язівцями з інших республік. Приміром, Молдова пропонує нам розповсюджувати їхні газети для молдаван, котрі мешкають у прикордонних областях України, а вони у свою чергу, беруться доставляти українські газети для наших земляків у Мол. І ми, у свою чергу, розішлемо й інші спубліки наші умови розповсюдження їхніх видань на Україні. Як-що вони погодяться — наші передплатники зможуть отримувати навіть ті республіканські видання, що не внесені до союзнного каталогу. Тут політичних чи якихось інших перепон нема. Обмеження (і це стосується будь-якого видання) може спричинити тільки нечесне паперу, яке минулого року, коли, пригадуєте, передплатники просто не одержували газет деякий час. Тобто, тут кожен видавець встановлює тираж з огляду на свої запаси паперу. Є папір — є передплата, нема — стоп. Тож коли ви бачите у поштовім відділенні оголошення, що передплата на таке-то видання не приймається — то не наша сваволя, а попередження самих видавців.

...Бачаю доброту передплати — вам і вашим читачам!

Записав
Віталій ЖЕЖЕРА.

А КУПОНИ, ВИЯВЛЯЄТЬСЯ,

Перші дні липня принесли недовбу інформацію: як тільки припинила дію купонна система захисту внутрішнього ринку, в магазинах знову почали вимітати все, що під руку потрапить. Той невеликий запас товарів, який почав, було, хоч і тихо, але все-таки нагромаджуватися, розтанув буквально за пару тижнів. Магазинна вярчка за цей короткий час виросла більш як удвічі.

З'явилися й інші ознаки розтягування нашого ринку. На дорогах, що ведуть з України, не було такого дня, щоб працівники міліції не затримували машину із зерном, м'ясом, маслом, промисловими товарами. А сильні добра пішли з України поздами, літаками та й автомашинами — бо хіба утримаєш під контролем тисячі малих доріг, які зв'язують Україну з іншими республіками?

Думка оглядача

Так воно завжди буває. Спочатку, не розібравшись, ми ганяли на всі боки введення купонів і авторів цієї нотації. Тепер, коли під тиском платеної критики Кабінет міністрів пішов «назустріч трудящим» і відміняє дію купонів, почали волати про допомогу. Особливо цікава реакція одеситів. Там перейшли на купонну систему найостаннішими в республіці. Коли ж вона була скасована, трималися до останнього, щоб залишити все, як і було. Тепер Одеська обласна Рада народних депутатів найенергійніше штурмує Кабінет міністрів України, аби купони діляти й надалі. Зрештою, сьогодні немає такого регіону, де б не відчули, що такі малі добрі захист споживчого ринку від розтягування

в «особі» міської Рад «скасувала» ту міністрів дії купонів.

До всього цього додаються й інші фактори. Хоч хліба, ли сили, од не дали до су, і тепер пустоти. Отже треба би ти охорону.

У редакції халять телебачення і вимірюють порядок у ки, як поводити товар іде ліми партії.

Згодні: в док мусить зробити? Дських грош Союзний у робити на соціальні раїни, в ост мовився від Отже, справдиний: пртаврованих Звісно, нею подбати, щлюбали, щробили на ний бізнес, скажімо, дна папері з ми. Якщо, добру копівати прості рахування Який — це ціаліста.

Реалі

КРА
Мад. Се

Життя Рад

КРИМ: ПРЕЗИДЕНТА НЕ БУДЕ. БУДЕ РЕФЕРЕНДУМ

На сесії Верховної Ради Криму, яка завершила роботу у вихідні, прийнято концепцію Конституції. Депутати обговорили три проекти: робочої групи конституційної комісії Ради, Рескомі України та представників національного руху кримських татар. Як називається відновлений кримський державі? Республікою Крим чи Кримською Автономною Радянською Соціалістичною Республікою — депутати не вирішили. Вибір зроблять кримчани на референдумі. Сесія одногласно ви-

словилася проти президентської форми правління. Пря рівності всіх мов на території республіки вони запропонували визнати офіційною російську. Концепцією передбачається громадянство Кримської республіки. На сесії підтримувалося, що прийняття власної Конституції — прерогатива автономної республіки, і вона не підлягає затвердженню у Верховній Раді України. Разом з тим Конституція не повинна суперечити Конституції України, до складу якої входить Крим. Українформ.

Нарешті!

«ІРА» ПРОТИ РАДІАЦІЇ

Першу партію індикаторів радіаційної активності «Іра» електро одержав і реалізував населенню Миколаївський обласний Центр здоров'я.

Ось вік на столі між мною і головним лікарем центру О. Поляковим.

— Бачите, він не займе в кишені більше місця, ніж окуляр в футлярі, — розповідає Олександр Миколайович, — виробляють індикатори в Ленінградському об'єднанні «Прок», з яким укладено угоду на постачання. Кількість обмежена. Все залежить від отриманих заявок.

Цей індикатор може служити індивідуальним засобом радіаційного контролю. Він попереджує про зміни радіаційної обстановки, чутливий до космічного радіаційного фону, зручний і простий у користуванні.

— Як можна придбати індикатор?

— Для цього досить написати у довільній формі заяву із зазначенням зворотної адреси. Наша адреса: Миколаїв, вул. Декабристів, 11. Вартість одного індикатора — 150 крб.

Микола БАРАНОВ.
Миколаїв.

У світ

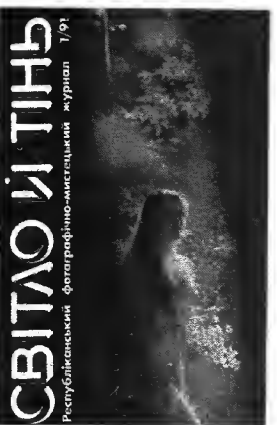
Дівчата розслабтесь.

Засвітлює

Чого бажав душа сучасної людини сьогодні, на порозі нового століття, у короткій хвилині відпочинку? Спокою, гармонії, краси, і трішечки Америки. «У них навіть трава зеленіша», — думали, коли гортали їхні фотожурнали. А трава у нас однаковісна. Ми просто не зникли на неї дивитися на фотографіях. Аж не журналіст «Світло і тінь» не входить у Львові з 30-х років. Це ж тете сказав, що краса завжди наданий гість. Хоча з наш напружений час цей журнал швидше нагадує нольовий сон — все красиве, і обличчя людей, і знайомих краєвидів, і що мині рідкість, папір і поліграфічне оформлення. Я вікразу взяла журнал до рук, почуваючи, як Василь Пилип'юк, головний редактор, Еротика? Що ж, не без неї. Аж і у нас теж є гарні дівчата.

Не будемо перекопувати у доречності виходу в світ першого українського фотожурналу. Ірраді розслабтесь і подивіться на справжню мистецтво. І, може, справді «краса врятує світ»?

Юліана ШЕВЧУК.

СВІТЛО І ТІНЬ
Республіканський фотожурнал-мистецтво

І ТУДИ — ЧЕРГА

В одеському морзі ще з квітня вишикувались печальна черга: не вистачає домовин, спеціальної техніки й коштів. Вітім, на спорудження дельфінарію кошти у міськраді знайшлися. Становище розглянула надзвичайна

міська протиепідеміологічна комісія, після чого директора спецкомітату похоронного обслуговування Б. Жбанчика та завідувачого цвинтарем «Північний» М. Сенченка звільнили з роботи Геніально. Але — неефективно.

Аварія

УДАР ПРИЙНЯЛИ НА СЕБЕ

О 9 годині ранку 11 липня на 599 кілометрі шосе Ростов — Одеса назустріч колоні автобусів, в яких їхали у піонерський табір діти, вискочила вантажівка. Вона йшла по смугі просто на колону, не звертаючи уваги на сигнали, які подавав екіпаж машини супроводу ДАІ Черкаської області. Рятуючи дітей, старший лейтенант міліції Анатолій Скалько свідомо пішов за таран вантажівки, що неминуче зіткнулася б з колоною. Дітей було врятовано. Та, на жаль, рятівники отримали дуже серйозні травми (в машині разом з Скальком був його напарник, автоінспектор Андрій Басараб), життя одяго з них під загрозою. Порушника — водія з Чернівецької області Мусеєвського — затримано. Іде слідство.

Володимир ГАНІЧ,
журналіст.
Херсонська область.

Футбол

СКАНДАЛ ЗА МЕЖАМИ

У стартовому матчі двадцятого туру, який проходив у Єревані, стався скандал. Болельники «Арагату» закидали після гри армії Москви наміном, били тренерів, суддів... А сталося це після того, як гравець ЦСКА Сергєєв на 86 хвилині забив єдиний м'яч у цій грі. Інцидент буде розглянуто дисциплінарним комітетом Федерації футболу СРСР.

А ось у матчі «Дніпра» з «Чорноморцем» панував справжній футбол з маленькими драмами й голами. Відкрили рахунок гості. Після удару Кошелоха м'яч потрапив у штангу, а Сак забив його у ворота, сталося це на 5-й хвилині. Господарі відігралися через чверть години. Кудрицький у падінні головою пробив м'яч Гришка. Другий тайм про-

Ні, в Одесі. Але самі дбають. Минуло троє годин, і глядацький загін став вогнем на місці.

Георгій власний
«Голосу Одеса».

йшов в об'єднаний номанітис успіш

Черговий тур першої ліги матчі: «Нафтовик» — 3:0 «Зімбру» — «Динамо» (С) «Локмотив»

0:0, «Нефть» 4:2, «Динамо» 1:0, «Ростсельмаш» — «Кубань»

«Ротор» — «Кайрат»

В лідери команди, у якої 28 очок, «Бундесліга» (Сухумі)

Ярослав

Світська хроніка

го-
че
дил
сн;
и

ваному майдакчику лежа

ПОГОВОРІМО ПРО МОВУ

До нашої редакції надходить багато листів, у яких читачі обурюються, що не виконується недавнє прийнятий Закон про мову в УРСР. Не надіється належної уваги вивченню української мови у

школах, та й шкіл з українською мовою викладання дуже мало в республіці.

Вашій увазі пропонуємо добірку листів наших читачів на цю тему.

ТАК РІДКО ЧУТИ

За своє життя я побувала в багатьох містах України, але мову рідну чула рідко. Це на Заході можна почути українську мову, в чин далі на Схід — то її не чути, і я не раз замислювалася, а де ж вона, Україна? Культурні, освічені люди — письменники, священики, добрі господарі землі знищено, знищено і нашу культуру. Але вірю і сподіваюся, та й не тільки я, що у нас є багато розумних людей, котрі знайдуть Україну з цієї безодні!

Р. ВОЙТОВИЧ,
село Вілків
Іршавського району
Жаркавської області.

ВИПРОДУЄМОСЬ?

Український народ дедалі більше втрачає рідну українську мову, культуру, нашість ставши справжнім розсиданим хмічником і радяційним зарем...

П. КРУК,
Коломия
Івано-Франківської області.

НЕ ЦУРАЙТЕСЬ!

У деяких регіонах республіки української мови боїться, як чорт ладану, щоб і їм не приклясти ярлик націоналіста...

І. ЗАПОРОЖЕЦЬ,
Дніпропетровськ.

НАЦІОНАЛІЗМ ЧИ СВІДОМІСТЬ НАЦІЇ?

Чого чіпляються до того Лявова? Чого завжди галасують, що там напружена обстановка? Не варто забувати, що саме Західна Україна зберегла нам рідку мову, обряди, традиції, національну самосвідомість. Навіть що ж робити з цих націоналістів або екстремістів?

К. ГРИНЯН,
Вілла Цернова.

В АВСТРАЛІЇ ЗНАЮТЬ, А В ОДЕСІ — НІ

Хвала і їзикам укліли інші братам і сестрам, яких доля розділяла по всьому світу, що там вони свято зберігають мову, культуру, звичаї своїх предків. У Австралії, наприклад, існує кілька українських шкіл, вищих навчальних закладів, радіотелепередачі ведуться теж українською мовою. А як примітно було слухати про бандуристку з української діаспори, що недавно транслювала по радіо! А в Одесі, де є більше сотні шкіл, — тільки однієї з українською мовою викладання. Чи «батьки» Одеси не дають українського хліба, що там кешановидно став-

ляється до нашої рідної мови?

П. ДЕМІДЕНКО,
Затішні
Одеської області.

КОЖНОМУ СВОЄ

Недавно дивився по телебаченню інтерв'ю з прокурором республіки М. Потєбніном. Як я здивувався, коли на запитання кореспондента українською мовою він відповів російською. До того ж як ніяк не бездоганно. На мою думку, він як українською має володіти українською мовою, а як висока службова особа згідно з вимогами Зводу про мови до державних користувачів в службових справах державною мовою. Не можна не гадати як приклад інтерв'юванню В. Фоміна який прекрасно володіє українською мовою, а сам же росіянин.

С. ВЕНЖЕГА,
Донець.

ДЕ КУПТИТИ СЛОВНИК?

Я росіянин. Про Україну знав із фільмів з уроків географії. Так сподобався діалект, що десятиріччю зацікавився в Дніпропетровську. Українська мова була для мене важкою до будівництва іноземну. Та я зумів «поладати» її всього за один рік, і в атеаті у мене стали відмінні оцінки. Свою увагу звернуло і здивувало вивчаючі. Але тоді було вродило підручників. Потім, де б я не працювала, скрізь у виванку була тільки російська мова, навіть українці не бажали розмовляти рідною мовою. Почала забувати і я те, що так глибоко мекі далося у юності.

Хотілося б купити словник для вивчення української мови, але в магазинах немає ні підручників, ні словників...

І. НОВНОВА,
Дніпропетровськ.

ДОВІДКА ВИДІЛУ ЛІСТІВ ТА СОЦІОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Отже, де можна придбати словник?

— У київській — відповіла головний редактор видавництва «Українська школа» Анастасія Козлова. — Щобно у нашому відділенні вийшло з друку 200 тисяч примірників російсько-українського словника-російського словника. Автор — Д. Ганн та І. Олійник.

Минулого, 1990 року міжнісній видавничій спілці зупинили цей же «словник мовою міжнародним тиражем. Ми розуміємо, що словник дуже потрібен, але на більший тираж у нас просто немає паперу...

Пропозиція

ПОДІЛІТЬСЯ, КОЛЕГИ!

У період становлення ринкових відносин незачисленим виявляється і місцеві газети (причини відомі: подорожжання послуг на їх розповсюдження, нестача паперу і висока ціна на нього). У нашій Житомирській області, наприклад, районні газети повинні виходити тричі на тиждень. А засправді хочай їх оприлюднити всього один раз.

Де ж він? Ного я вбачав в тому, щоб скоротити періодичність обласних і республіканських газет. Тоді і для нас, у хоча б для двозовного виходу, вистачить паперу. Цього буде достатньо, щоб забезпечити населення інформацією, враховуючи поширення її по радіо і телебаченню.

В. ЯЦЕНКО,
редактор Житомирської районної газети «Народна трибуна».
Житомирська область.

«НЕ РУБАЙТЕ КОРИННЯ!»

Скільки пам'ятю, скільки «писався і говорився: «Діти — це майбутнє». «Біс майбутнього да дітвину». «Щаслива радянська дітвора». А які гарні пісні співали наші молоді люди! І поети, про дітвину!

Але ама у роки перебудови ми дізналися, що ірине «розвинутого соціалізму» за дитинство смертність посідає одне з перших місць у світі, навіть випереджає корупцію, він розвивається.

Після взяття курсу на перебудову ми вибрали курси приспосовування до ринкової економіки, що поглині в магазині спорозуміння, і вийшовши на фінішну пряму, переглянули всі ірине за цілком не дитині голами. Тапар за метр танцю за шкільної форми, він коштував 8, треба заплатити 33 карбованців, тоді він за метр постійною танцюм «Радар» коштувала 12,8 — 30 карбованців. За плаття (шкільної форми) 35-го розміру треба ама дати не 12 карбованців, а 42! Бачте, дітвора і хлопчик, як рідна держава «баче» про своє майбутнє!

Отже, обирай не ближню, а свою, в майбутнє, ані ж на заробітної дітвора. Хіба що одержити дотацию. Як виступить отієї дотации мої сусідки, Копель Ванетичі Антонівна, а тої дотации дітвора!

Іх потрібно продати не менше як дітвора, щоб одати і дітвора і на початок нового навчального року, не дітвора ама про зиму...

Гонорар прову переказати у Фонд допомоги дітвора Чорнобильна.

Микола ГНЕСЬ,
С. Бєсідка,
Слувський район,
Хмельницької області.

За листом читача

ВІННИХ НЕ ЗНАЙШЛОСЯ

15 липня минулого року поблизу м. Яготин, розташованого на річці Південний Буг у Корсеньському районі м. Яготин, серед білого дня вступили ірине дітвора, студенти ІІ курсу Іринецького Інституту техніки Наталія Костюченко.

Прокуратурою Житомирської області було порушено кримінальну справу, яку розслідував старший слідчий цієї прокуратури юрист 2-го класу Ю. Черненко.

Слідство виконало постанову про закриття кримінальної справи від 30 жовтня 1990 року, винуватців не встановлено, а все залишило на невідомість самої дітвора. Але події цієї трагедії спростувати постанову.

Ось що розповіла Ніна Бокдарчук, однокласниця та однокласниця дітвора.

— Ми, дітвора група студентів Іринецького Інституту техніки, відірвали нас із сільськогосподарської роботи в один із приміських радгоспів Миколаєва, цього дня автобусом на чолі з керівником групи Г. Шумовою та Т. Ніколасеном приїхали на річку Південний Буг відпочити. І, Наталія Костюченко та Рад Ніколасено розділялися неподалік від тої місця, де сталося нещастя. Трохи архаїчною, тому Наталія запропонувала піти

ЗА НАРОД — НА МІТИНГАХ?

21 червня 1991 року народні депутати УРСР поіменно, більшістю голосів, проголосували проти пропозиції обирати голоів сільських, селищних, міських, районних, обласних Рад народних депутатів прямим голосуванням. Що ж виходить, болять народі! Не довіряють йому!

Чому народні депутати УРСР позбавили своїх виборців права обирати керівні органи Рад, які це робиться у всіх демократичних країнах світу? За чим залишається право відкликати тих депутатів, які не захищають інтереси свого народу.

Дмитро БРОВАР,
Інвалід Великої Вітчизняної війни,
Львівська область.

Полтавської області.

Микола ГНЕСЬ,
С. Бєсідка,
Слувський район,
Хмельницької області.

За листом читача

ВІННИХ НЕ ЗНАЙШЛОСЯ

спітати, мовляв, так буде тепліше...

Він зовсім не звернув уваги на саме місце події. А слідство побило бов з'ясувати всі обставини і причини цього трагічного випадку, погубувати, щоб у майбутньому не повторювалося подібних випадків, а особливо з дітвора. Адже тоді, коли сталося нещастя з Наталією Костюченко, там бов 500 дітей шкільного віку, до того ж приналежних з Ле-нінград.

Налєне, слідчому варту було з'ясувати те, хто із службових осіб у Миколаєві повняк був погубувати, що місце, де сталося нещастя, мав про це ірине по-середньому написи, який, обов'язково слідчого, прокурора чи ірине службової особи, він проводила дізнання чи слідство, а та прокуратура УРСР, куди звертала Надія Павлива — мав загиніти.

Налєне, з цього приводу скажуть своє слово працівники прокуратури Миколаєвської області, а та прокуратура УРСР, куди звертала Надія Павлива — мав загиніти.

Іван ДОЛГІН.

СПОДІВАЮСЯ НА ГАЗЕТУ

З вірою в газету мою вкривати побажання, щоб «Голос України» став справжнім вісником української мови для громади нашої республіки. Щоб не мислели нашої газети мови, що вінчиться правильно розмовляти українською мовою, навчались побити її, і не вживати більше суржиків, навіть у розмові.

З повагою
О. МЕЛЬНИК.
Галіч
Полтавської області.

ЧОМУ НЕ СТРАЙКУЄ РУР

Президент Хорватії
Туджман закликав наро-
ди республіки зберігати
спокій та не піддаватися
на провокації, але одно-
часно бути готовими до
потенційної війни не-
закінч Хорватії. Цю зая-
ву було зроблено після
того, як Туджман зали-
шив засідання Президії
Югославії у місті Охрид,
під час якого, за його
словами, він запропону-
вав внести з республіки
частини федеральної ар-
мії та розформувати не-
законні сербські форму-
вання.

Ізраїльські офіційні представники заявили, що відповідь про участь цієї країни у близько-східній мирній конференції, провести яку пропонують США, буде дано найближчими днями. Американська сторона заявила, що президент Буш хотів би одержати, що відповідь перед своїм візитом до Москви, для зустрічі у верхах.

Представник генерального секретаря ООН Агхван, який координує подання гуманітарної допомоги Іраку, закликає Раду Безпекі дозволити цій країні продавати нафту для оплати продовольства, медикаментів та інших товарів, українцям необхідних населенню. Виступаючи на пресконференції, Агхван сказав, що Ірак стоїть на порозі кризи, яке може перетворитися на нестачу рафу.

У сенаті США розпочалися дебати щодо нових більш суворих умов відношення у наступному році статусу найбільшого сліпця КНР — торгові із Сполученими Штатами. Лідер сенату найбільшості Мітчел заявив, що розглядає нові умови як відповідь на порушення прав людини і торгові обмеження і розловлювання зброї в Китаї.

Держсекретар Сполучених Штатів Бейкер прибув до Малайзії для участі у щорічній зустрічі міністрів закордонних справ країн — членів АСЕАН — асоційованих держав Південно-Східної Азії (Бруней, Індонезія, Малайзія, Філіппіни, Сінгапур, Таїланд) з представниками їх семи головних торгових партнерів (США, ЄЕС, Канада, Австралія, Нове Зеландія, Японія, Південна Корея).

У центрі уваги лерего
«орів будуть» проблем
регіональної безпеки т
додержання прав люд
и.

Міністр оборони Французької Республіки Жюльєн Кассовіч заявив, що у наступному році Франція виведе із західної частини Німеччини ще 10 тисяч своїх військослужбовців. Таким чином до кінця 1992 року у ФРН залишиться близько 30 тисяч французьких солдатів; теж буде виведено але протягом наступних чотирьох років.

У промисловому Рурі важко то точно визначити, де закінчуються одні міста і починаються інші. Бохум, Гельзенкірхен, Херне, Віттен, Кастроп-Раусбек і Реклінґхаузен — по суті справи, одні великі місто-райони. Головна в його силуеті — старі й сучасні башти шахт і відсутність знайомих усім нам територій, що мають наші шахтарські райони. В Рурі панію відходів ведеться «худою доною» — за рельєфом місцевості. З юдальними засаджуванням штучних пагорбів і сотнями айдів дерев і чагар

У центрі Реклінгхаузен розташована шахта (мені генерала Блюментали — одна з наймолодших і найсучасніших у Рурі).

Тут і працює глава сім'ї в який мені доведеться як асистент день і зрозуміти, яка ка що вона живе. Петер Шарф. 37 років від роду стаж роботи на шахті імені генерала Блюменталі — 19 років. Проїхав шість анірків пилнишка у вибої, а потім колись ця професія відмерла верещачи на електромеханіка. Однак вроджував працювати від землю. П'ять хвилин їзди на його автомобілі — і ми на вулиці Граундсентрітрассе, де і проживає Петер Шарф.

— Скільки ви заробляєте — ве втерпів я уже в авто мобілі з головним запитан ням, яке пригтовув удомд.

— 4382 марки, — сказа він, не задумуючись. — Н рук одержу тро тисяч.

Ми зупинились біля трип верхової сірої будівлі, як метрія на двісті простасла

уздовж вулиці. Сім'я Шерф займає чотирьохкімнатну квартиру на верішому поверсі.

— У нас 92 квадратні метри житлової площі, — уточнив господар.

Через в'ять хвилини і дверей анпурхнули і вобіглі в реальну школу, що розташована невадалік, дві йог дочки — Штефані 11 років 9-річна Катрін.

— За їх навчання ми нічого не платимо. Витрачаємо лише на зошити і деякі книжечки. Шкільних сиділок у німецьких школах і гімназіал немає, тому бутерброди вони беруть із дому, а також тільки какао. Із бюджету сім'ї на це вде во марки потягнених. У кожній дитині по просторій кімнаті велика вітальня, спальня, кухня, вистроєні меблі. Оце нам виникла підозра, що керівництво аугільного концерна під «Рур-ко» спеціально підготує показову шахтарську родину.

— Та ні,—, говорить Птер,— так живуть в практичній
всі шахтарські сім'ї Рура.

ля фіниспектор. Схоже, го-
водари це зовсім не ляди.
Дивитися,— говорить Петер-
дістає розпечатку свого зар-
бітку за останній місяць.
Графі «всього належить» ста-
вить 4382 марки. Потім іде
великий стовпчик вирахуван-
ня: 291 марка за медичне стр-
хування, 409 — внесок
фонд пенсійного забезпе-
чення, 95 — у фонд допомо-
ги безробітні. Всього утр-
мано на шматі 1253 марки.
Зветься це, бач, Одиак.

внеси у потрібну справу. Медичне страхування пере-
бачає обслуговування не т-
ільки Петра, але і членів
його родини. А це означає,
що багато нікі ліки він одержує
безплатно. За овердечом
він буде платити мінімум
решту виплатити і лікарняна
каса. Наприклад, видалення
апендиксу обходиться хворому
за шість тисяч. Для членів
на каси — марок двісті.

Одержавши за руки три тасачі марок, Петер виплатив щомісяця по 650 за квартиру плюс 80 за електрику. Його витрати були б ще більшими, якби шахта а платила соціальної допомоги не надавала щорічно кожному шахтарю безплатно 7 тонн вугілля. В тому числі пенсіонерам. Кому вугілля не потрібно, його вартість вернувшись у вигляді оплати опалення і гарячої води. Тому для м'ї Шарфа опалення і гаряча вода — безплатно.

— Скільки ж витрачаєш
ся на їжу і одяг?
— Ми собі ві а чому

відмовляємо. Діти цілять
з овочами і фруктами. Ба-
то антрачаємо і на їх од-
Додайте до цього ще 50 м-
рок за телефон, 120 на стр-
хування життя батьків, са-
ню — на страховну діте-
триста — автомобіля. Все-
виходить 1150 марок. Пла-
півтори тисячі на харчува-
ня і одяг. Що залишило-
від трьох тисяч зарплати?

— Заощаджуєте ан ш
небудь на книжку? — за
тую я.

480 марок — третинів місяця

люї ставки жінки а прод
вольчому мвтазкин, і в
галі б нічого не залішало
Всю роботу щодо підтр
мання порядку у кварти
дрібний ремонт сантехні
обклеюку шпалер — Пет
робить своїми руками. С
ремонтую і автомобіль, і
одержав від свого бать
шахтари. Той захворів і пр
ктячно ке Іздив на ньому
тані шість років.

— Чис збираєтеся ви міліти його на престижну марку? — Чесно кажучи, хотіло б. Однак зараз це навряд чи доцільно. Кредит, процентів... Однак хто знає, буде через п'ять років?

Мабуть, остання фраза, найповніше відобразила стрій, що панує зараз у Румунії. Недавно міністр економіки ФРН Юргас Меллеман описав, що уряд має намір строкочево розв'язати шахові субсидії. Тонна вугілля, лісодобутого в ФРН, коштує багатіше, ніж на світовому ринку. Щоб його реалізувати за світовими цінами, федеральний уряд покриває різницю. А реалізація власних Меллемана однією з важливих завдань.

— Так чому ж не стріляють рурські шахтарі? — запитав я наостанок.

— А воки кілька і страйкували. Дли нас це катастрофа. Урид скаже: ну страйкуйте. Запасів вугілля нас більш ніж достатньо. того ж його дешевше купити за кордоном. Тому шахрі обирають інші форми ротьби.

Геннадій
КУЛЬБИЦЬКИЙ
Реклігхаузов.

-Погляд

ЧИ НАШЕ ПЕ МАЙБУТНЄ?

Т. що апачити на фото — типовий будинок за часів американського фермера. Довгішати датиш місця, де він може відпочити з сім'єю після важкого трудового дня. Не треба боятися і доклади думати, де стати норми або валими. На відміну від нашого. А сподобавшись, я українській селішню, який вразило мене не менше за американського колеги, колони життя у сучасному будинку з усіма зручностями, датиш будинок на новому автомобілі, не згадувати диктат «казали»-начальники. Земля наша багата і де дати люди усе. Аби тільки не забували П' дбайливі руки, а тими руками не керували чиновники у своїх криках. І будуть стояти як іші землі, може, я хотіли за американським стандартом, а простори іші українській хаті. Хоча — ні кому подобався. Т. хий щастя.

Φoto TAPC

ІНФОРМ-ШОУ

РЕКЛАМА ДЛЯ ДЕПУТАТОВ

Щодня в урядовому кварталі Бонна можна побачити невеличкий триколісний автомобіль на сонячних батареях. Це своєрідна реклама можливості використання в майбутньому нових видів енергії, що не заважають шкідливию наколишньому середовищу. Будь-хто з депутатів або із службовців бундестагу, запитавши невелику суму, може взяти цю машину напрокат, щоб переконатися в «чижкості» новітніх технологій. Одноразового запасу енергії вистачає на 40 кілометрів.

УСІ НА ЗАХИСТ СПОЖИВАЧА!

Відомо, що на Заході все робиться за формулою «споживач завжди правий». Але й вона іноді потребує державного захисту. Тому міністерство зовнішньої торгівлі та промисловості Японії вирішило розробити проект нового закону про відповідальність за браковану продукцію.

За чинним законодавством виробник зобов'язаний компенсувати шкоду від браку за умови, якщо споживач доведе наявність дефекту через вини фірми. Проте в умовах насичення ринку складними науково-емі-

АФРИКА — ВЕЛИКИЙ ИНКУБАТОР

Дуже часто науковці-палеонтологи протягом багатьох років шукають новий «матеріал» для досліджень. Але іноді удача посміхається їм так щиро, що важко уявити. Так було і з професором Інституту ла-

палеонтології імені Б. Прайса (ГНР) Дж. Кін-
чингом. Коли він знайшов гніздо з яйцями
динозаврів віком 190 мільйонів років (до
цього було знайдено лише три подібні
згадки на 125 мільйонів років молодші), то
подумав, що вже досяг піку наукової кар'
єри.

Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки Про охорону навколишнього природного середовища

Охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки для життєдіяльності людини — невід'ємна умова сталого економічного та соціального розвитку України.

З цією метою Українська РСР здійснює на своїй території екологічну політику, спрямовану на збереження безпечної для існування живої і неживої природи навколишнього середовища, захист життя і здоров'я населення від негативного впливу зумовленого забрудненням навколишнього природного середовища, досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, охорону, раціональне використання і відтворення природних ресурсів.

Цей закон визначає правові, економічні та соціальні основи організації охорони навколишнього природного середовища в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. **Завдання законодавства про охорону навколишнього природного середовища**

Завданням законодавства про охорону навколишнього природного середовища є регулювання відносин у галузі охорони, використання і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, запобігання і ліквідації негативного впливу господарської та іншої діяльності на навколишнє природне середовище, збереження природних ресурсів, генетичного фонду живої природи, ландшафтів та інших природних комплексів, унікальних територій та природних об'єктів, пов'язаних з історико-культурною спадщиною.

Стаття 2. **Законодавство Української РСР про охорону навколишнього природного середовища**

Відносини у галузі охорони навколишнього природного середовища в Українській РСР регулюються цим Законом, а також розробленими відповідно до нього актами законодавства, законами про науку, про охорону атмосферного повітря, про охорону і використання земель, лісового і тваринного світу та іншими спеціальними законодавствами.

Стаття 3. **Основні принципи охорони навколишнього природного середовища**

Основними принципами охорони навколишнього природного середовища є:

- а) пріоритетність безпеки екологічної безпеки, обов'язковості дотримання екологічних стандартів, нормативів та дотримання екологічних принципів при здійсненні господарської, управлінської та іншої діяльності;
- б) гарантування екологічно безпечного середовища для життя і здоров'я людей;

в) залучення характер заходів щодо охорони навколишнього природного середовища;

г) екологізація матеріального виробництва на основі комплексності рішень у питаннях охорони навколишнього природного середовища, використання та відтворення відновляваних природних ресурсів, широке впровадження новітніх технологій;

д) збереження просторової цілісності природних об'єктів і комплексів;

е) науково обґрунтоване узгодження екологічних, економічних та соціальних інтересів суспільства на основі поєднання міждисциплінарних знань екологічних, соціальних, природничих і технічних наук та прогнозування стану навколишнього природного середовища;

є) обов'язковості екологічної експертизи;

ж) гласності і демократичності прийняття рішень, реалізації яких впливає на стан навколишнього природного середовища, формування у населення екологічної свідомості;

з) науково обґрунтоване нормування впливу господарської та іншої діяльності на природне середовище;

и) безоплатність загального та платність спеціального використання природних ресурсів для господарської діяльності;

і) стягнення плати за забруднення навколишнього природного середовища та погіршення якості природних ресурсів, компенсація шкоди, заподіяної порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

к) вирішення питань охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів з урахуванням ступеня антропогенної зміненості території, сукупної дії факторів, що негативно впливають на екологічну обстановку;

л) поєднання заходів стимулювання і відшкодування у справі охорони навколишнього природного середовища;

м) вирішення проблем охорони навколишнього природного середовища на основі широкого міждержавного співробітництва.

Стаття 4. **Право власності на природні ресурси**

Природні ресурси Української РСР є власністю народу України, який має право на володіння, використання та розпорядження природними багатствами особистістю.

Повноваження народу України в галузі охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів реалізуються на основі Конституції Української РСР як безпосередньо, шляхом проведення референдумів, так і через республіканські органи державної влади відповідно до

законодавства Української РСР.

Від імені народу України прав розпорядження природними ресурсами здійснює Верховна Рада Української РСР.

Стаття 5. **Об'єкти правової охорони навколишнього природного середовища**

Державній охороні і регулюванню виноростання на території Української РСР підлягають: навколишнє природне середовище як сукупність природних і природно-соціальних умов та процесів, природні ресурси, залучені в господарський обіг, такі і невикористовувані в народному господарстві в даний період (земля, її надра, вода, атмосферне повітря, ліс та інші рослинисті; тваринний світ), ландшафти та інші природні комплекси.

Особливій державній охороні підлягають території та об'єкти природно-заповідного фонду Української РСР і інші території та об'єкти, визначені відповідно до законодавства Української РСР.

Державній охороні від негативного впливу негативної екологічної обстановки підлягають таток здоров'я і життя людей.

Стаття 6. **Державні екологічні програми**

З метою проведення екологічної і дисциплінарної діяльності Української РСР по організації і координації заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, забезпечення екологічної безпеки, раціонального використання і відтворення природних ресурсів на перспективу розробляються і вживаються державні, республіканські, міждержавні, регіональні, місцеві та інші територіальні програми.

Порядок розробки державних екологічних програм визначається Кабінетом Міністрів Української РСР.

Стити 7. **Освіта і виховання в галузі охорони навколишнього природного середовища**

Підвищення екологічної культури суспільства — професійна підготовка спеціалістів забезпечується загальною обов'язковою комплексною освітою та акцентом на виховання охорони навколишнього природного середовища, в тому числі в дошкільних дитячих закладах, а в системі загальної середньої, професійної та вищої освіти, підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів.

Екологічна освіта є обов'язковою кваліфікаційною умовою для всіх посадових осіб, діяльність яких пов'язана з використанням природних ресурсів та призводить до впливу на стан навколишнього природного середовища.

Спеціальне вивчення явищ та професійні навчальні заклади здійснюють підготовку спеціалістів у галузі охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів з урахуванням успішних потреб.

Стаття 8. **Наукова дослідження**

В Українській РСР проводиться систематичне дослідження наукою дослідження навколишнього природного середовища та природних ресурсів з метою розробки наукових основ історії та раціонального використання, забезпечення екологічної безпеки.

Координацію та узагальнення результатів цих досліджень здійснює Академія наук Української РСР та Міністерство охорони навколишнього природного середовища Української РСР.

Розділ II
ЕКОЛОГІЧНІ ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ГРОМАДЯН

Стаття 9. **Екологічні права громадян Української РСР**

Кожний громадянин Української РСР має право на:

- а) безпечне для його життя і здоров'я, найвищою природне середовище;
- б) участь в обговоренні проєктів законодавчих актів, матеріалів щодо розміщення, будівництва і реконструкції об'єктів, які можуть негативно впливати на стан навколишнього природного середовища, та внесення пропозицій до державних та господарських органів, установ та організацій з цих питань;
- в) участь в розробці та здійсненні заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, раціонального і комплексного використання природних ресурсів;

г) здійснення загального і спеціального використання природних ресурсів;

д) обсягання в громадській природоохоронній формуванні;

е) одержання у встановленому порядку повної та достовірної інформації про стан навколишнього природного середовища та його вплив на здоров'я населення;

є) участь в проведенні громадської екологічної експертизи;

ж) одержання екологічної освіти;

з) подання до суду позовів до державних органів, підприємств, установ, організацій і громадян про відшкодування шкоди, заподіяної порушенням, відшкодування негативного впливу на навколишнє природне середовище.

Законодавством Української РСР можуть бути визначені й інші екологічні права громадян республіки.

Стаття 10. **Гаранти екологічних прав громадян**

Екологічні права громадян забезпечуються:

- а) проведення широкомащштабних державних заходів щодо підвищення рівня інформації і поліпшення стану навколишнього природного середовища;
- б) обов'язком міністерств, відомств, підприємств, установ, організацій здійснювати

технічні та інші заходи для запобігання шкідливому впливу господарської та іншої діяльності на навколишнє природне середовище, виконувати екологічні вимоги при плануванні, розміщенні, будівництві та експлуатації народногосподарських об'єктів;

в) участь громадських об'єднань та громадян у діяльності щодо охорони навколишнього природного середовища;

г) здійснення державного та громадського контролю за дотриманням законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

д) компенсацію у встановленому порядку шкоди, заподіяної здоров'ю і майну громадян наслідком порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

є) невідворотність відповідальності за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

ж) діяльність, що перешкоджає здійсненню права громадян на безпечне навколишнє природне середовище та інших їх екологічних прав, підлягає примусово в порядку, встановленому цим Законом та іншими законодавствами Української РСР.

Стаття 11. **Захист прав громадян Української РСР у галузі охорони навколишнього природного середовища**

Українська РСР гарантує своїм громадянам реалізацію екологічних прав, наданих їм законодавством.

Ради народних депутатів, спеціально уповноважені державні органи управління в галузі охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів зобов'язані надавати асесбину допомогу громадянам у здійсненні природоохоронної діяльності, вразовувати їхні пропозиції щодо поліпшення стану навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів, залучати громадян до участі у вирішенні питань охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів.

Порушення прав громадян у галузі охорони навколишнього природного середовища мають бути поновлені, а їх захист здійснюється в судовому порядку відповідно до законодавства Української РСР.

Стаття 12. **Обов'язки громадян у галузі охорони навколишнього природного середовища**

Громадяни Української РСР зобов'язані:

- а) берегти природу, охороняти раціонально використовувати її багатства відповідно до вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

(Продовження на 10-й стор.)

Про охорону навколишнього природного середовища

(Продовження)

Початок на 8-9, 10-9 стор.)

д) затверджувати за поданням органів Міністерства охорони навколишнього природного середовища України РСР для підприємств, установ та організацій ліміти використання природних ресурсів, за винятком ресурсів підпільних мінеральних рідкоземельних елементів, ліміти викидів і скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, на винятком випадків і скидів, що призводять до забруднення природних ресурсів республіканського значення або навколишнього природного середовища за межами території ші Раді народних депутатів, та ліміти розміщення відходів;

е) організувати збір, переробку, утилізацію і заощадження промислових, побутових та інших відходів на своїй території;

є) формувати і використовувати місцеві позабюджетні фонди охорони навколишнього природного середовища;

ж) погоджувати поточні та перспективні плани роботи підприємств, установ та організацій з питань охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів, забезпечувати систематично та оперативне інформування населення, підприємств, установ, організацій та громадян про стан навколишнього природного середовища, захворюваності населення;

и) організувати екологічну освіту та екологічне виховання громадян;

і) приймати рішення про організацію території та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення.

Висновки і резолюції органів Рад народних депутатів можуть здійснювати й інші повноваження, відповідно до законодавства Української РСР.

Стаття 20. Повноваження спеціально уповноважених органів державного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів

До компетенції Міністерства охорони навколишнього природного середовища України РСР й його органів на місцях належать:

а) здійснення комплексного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища в республіці, проведення єдиної науково-технічної політики з питань охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів, координація діяльності міністерств, відомств, підприємств, установ та організацій в цій галузі;

б) державний контроль за використанням і охороною водних, надр, поверхневих і підземних вод, атмосферного повітря, діляч та інших рослинних, тваринного світу, морського середовища та природних ресурсів серпінного шельфу і континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони республіки, а також за додержанням норм екологічної безпеки;

в) організація моніторингу навколишнього природного середовища, створення спеціальних робіт республіканської екологічної інформаційної системи;

г) затвердження нормативів, правил, участь у роз-

робі стандартів щодо регулювання використання природних ресурсів і охорони навколишнього природного середовища від забруднення та інших шкідливих впливів;

д) здійснення загальної екологічної експертизи;

е) одержання безоплатно від міністерств, відомств, підприємств, установ та організацій інформації, необхідної для виконання покладених на нього завдань;

є) видача дозволів на закоронення (складування) промислових, побутових та інших відходів, викидів шкідливих речовин у навколишнє природне середовище, на спеціальне використання природних ресурсів відповідно до законодавства Української РСР;

ж) обмеження чи зупинення (тимчасово) діяльності підприємств і об'єктів, неможливо від їх підпорядкування та форм власності, якщо їх експлуатація здійснюється з порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища, вимог дозволів на використання природних ресурсів, з перевищенням лімітів викидів і скидів забруднюючих речовин;

з) подання позовів про відшкодування збитків і витрат, заподіяних зловмисними порушеннями законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

и) складання протоколів та розгляд справ про адміністративні правопорушення в галузі охорони навколишнього природного середовища, за винятком виняткової природних ресурсів;

і) керування запозовими фондами охорони навколишнього природного середовища Раді народних депутатів України РСР;

к) координація роботи інших спеціально уповноважених органів державного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів;

л) здійснення міжнародного співробітництва з питань охорони навколишнього природного середовища, вивчення, узагальнення і поширення міжнародного досвіду з питань охорони навколишнього природного середовища, виконання зобов'язань Української РСР відповідно до міжнародних угод з питань охорони навколишнього природного середовища.

Міністерство охорони навколишнього природного середовища України РСР виконує й інші функції відповідно до положень про нього, що затверджується Кабінетом Міністрів Української РСР.

Системою органів Міністерства охорони навколишнього природного середовища України РСР можуть створюватися спеціальні підрозділи, працівники яких наділяються правом носіння форми встановленого зразка і ношення військової форми одягу.

Заступником Української РСР передбачається охорона честі, підданості, здоров'я і життя працівників спеціальних підрозділів.

Підприємства охорони навколишнього природного середовища України РСР та його органів на місцях.

Рішення Міністерства охорони навколишнього природного середовища України РСР з питань, що віднесені до його компетенції, є обов'язковими для всіх підприємств, установ та організацій і можуть бути оскаржені у судовому порядку.

Компетенція інших спе-

ціально уповноважених державних органів управління в галузі охорони навколишнього природного середовища і раціонального використання природних ресурсів визначається законодавством Української РСР, а також положеннями про ці органи, які затверджуються у встановленому порядку.

Стаття 21. Повноваження громадських об'єднань у галузі охорони навколишнього природного середовища

Громадські природоохоронні об'єднання мають право:

а) розробляти і пропагувати свої природоохоронні програми;

б) утворювати громадські фонди охорони природи; за погодженням з місцевими Радами народних депутатів за рахунок власних коштів і цінностей, трудової участі членів громадських об'єднань виконувати роботи по охороні та відтворенню природних ресурсів, зберігати та поліпшувати стан навколишнього природного середовища;

в) брати участь у проведенні спеціально уповноваженими державними органами управління в галузі охорони навколишнього природного середовища перевірок виконання підприємствами, установами та організаціями природоохоронних планів і заходів;

г) проводити громадську екологічну експертизу, об'єднуючи її результати і передаючи їх органам, відповідним за розробку і виконання нововведень приймають рішення;

д) одержувати у встановленому порядку інформацію про стан навколишнього природного середовища, державного забруднення, програми і заходи щодо охорони навколишнього природного середовища;

є) виступати з ініціативою проведення республіканського і місцевих референдумів з питань, пов'язаних з охороною навколишнього природного середовища, виконання природних ресурсів і забезпечення екологічної безпеки;

ж) вносити до відповідних органів пропозиції про організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

з) подавати до суду позови про відшкодування шкоди, заподіяної аналізом порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища, в тому числі збитків громадян, майна громадських об'єднань;

и) брати участь у заходах міжнародних неурядових організацій з питань охорони навколишнього природного середовища.

Діяльність громадських об'єднань в галузі охорони навколишнього природного середовища здійснюється відповідно до законодавства Української РСР на основі їх статутів.

Розділ V.

СПОСТЕРЕЖЕННЯ, ПРОГНОЗУВАННЯ, ОБЛІК ТА ПРОФОРМУВАННЯ ЗАХОДІВ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

Стаття 22. Моніторинг навколишнього природного середовища

З метою забезпечення збору, обробки, зберігання та аналізу інформації про стан навколишнього природного середовища, прогнозування його змін та розробки науко-

во обґрунтованих рекомендацій для прийняття ефективних управлінських рішень, в Україні РСР створюється система державного моніторингу навколишнього природного середовища. Спостереження за станом навколишнього природного середовища, рівнем його забруднення здійснюється Міністерством охорони навколишнього природного середовища України РСР, іншими спеціально уповноваженими державними органами, а також підприємствами, установами та організаціями. Діяльність цих підприємств, установ, організацій та громадян повинна бути спрямована на поліпшення стану навколишнього природного середовища.

Затверджені підприємства, установ та організацій зобов'язані безоплатно надавати відповідним державним органам аналітичні матеріали своїх спостережень.

Інформація, надана державним підприємствам, установами та організаціями, є конфіденційною інформацією держави.

Міністр Української РСР.

Спеціально уповноваженими державними органами мають бути відповідні науковим установам забезпечувати організацію короткострокових і довгострокових прогнозування змін навколишнього природного середовища, які пов'язані з врахуванням навколишнього природного середовища, використання і відтворення природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки.

Стаття 23. Кадастри природних ресурсів

Для обліку кількості, якості та інших характеристик природних ресурсів, їх стану, характеру та режиму їх використання ведуться державні кадастри природних ресурсів.

Державні кадастри ведуться в порядку, що визначається Кабінетом Міністрів Української РСР.

Стаття 24. Державний облік впливу на стан навколишнього природного середовища

Об'єкти, що шкідливо впливають або можуть впливати на стан навколишнього природного середовища, виділяються в шкідливі об'єкти, що потрапляють у навколишнє середовище, виділяються й розміри шкідливих впливів, що підлягають державному обліку.

Підприємства, установ та організації, що проводять діяльність у галузі охорони навколишнього природного середовища і безоплатно надають відповідну інформацію органам, що ведуть державний облік у цій галузі.

Збір, обробка і подання відповідним державним органам зведеної статистичної звітності про об'єкти, виділені, скидають забруднюючих речовин, використання природних ресурсів, виконання заходів по охороні навколишнього природного середовища та іншої інформації, ведення екологічних програм здійснюється за єдиною для республіки системою, в порядку, що визначається Кабінетом Міністрів Української РСР.

Стаття 25. Інформація про стан навколишнього природного середовища

На Міністерство охорони навколишнього природного середовища України РСР його органи на місцях та інші спеціально уповноважені державні органи покладено підготувати і подати щорічно Верховній Раді Української РСР Національній доповіді про стан навколишнього природного середовища в республіці, а також забезпечення заінтересованих державних і громадських органів, підприємств, установ, організацій та громадян інформацією про стан навколишнього природного середовища, викидів і скидів його екстремального забруднення, рекомендацій щодо заходів, спрямованих на зменшення негативного впливу на природу об'єктів і здоров'я населення, про наслідки і результати ліквідації цих явищ, екологічних програм, інформації виниклих до відповідальності.

Порядок інформування про стан навколишнього природного середовища визначається Кабінетом Міністрів Української РСР.

Розділ VI. ЕКОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА

Стаття 26. Обов'язковість екологічної експертизи

В Україні РСР здійснюється державна, громадська та інші види екологічної експертизи.

Проведення екологічної експертизи є обов'язковим у процесі законотворчої, інвестиційної, управлінської, господарської діяльності, що впливає на стан навколишнього природного середовища.

Порядок проведення екологічної експертизи визначається законодавством Української РСР.

Стаття 27. Об'єкти екологічної експертизи

Екологічної експертизи підлягають:

а) проекти схем розвитку і розміщення продуктивних сил, розвитку галузей народного господарства, генеральних планів населених пунктів, схем районного планування та інші передпроектні і передпроектна документи;

б) техніко-економічні обґрунтування і розрахунки, проекти, програмні документи, інструкції (розширення, технічне переобладнання) підприємств та інших об'єктів, що можуть негативно впливати на стан навколишнього природного середовища незалежно від форм власності та підпорядкування, тому числі господарств;

в) проекти інструктивно-технічних актів та документів, які регламентують господарську діяльність, що негативно впливає на навколишнє природне середовище, незалежно від форм власності та підпорядкування;

г) документація по створенню нової техніки, технологій, матеріалів і речовин, у тому числі, що закуповуються за кордоном;

д) матеріали, роз'яснення, проклами, господарські рішення, схематичні й об'єкти, запровадження або реалізація яких може призвести до порушення норм екологічної безпеки.

(Продовження на 12-9, 13-9 стор.)

24 липня 1991 року. № 141

ГОЛОС УКРАЇНИ

НОВА РЕСПУБЛІКА

ІНДУСТРИАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

г) встановлення нормативів плати і розмірів платежів за використання природних ресурсів, викидів і скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, розміщення відходів та інші види шкідливого впливу;

д) надання підприємствам, установам і організаціям, а також громадянам і громадянкам, кредитів та інших пільг, при запровадженні ними нових технологій, енерго- і ресурсозощадних технологій та нетрадиційних видів енергії, здійсненні інших ефективних заходів щодо охорони навколишнього природного середовища;

е) відшкодування в установленому порядку збитків, завданих порушеннями законодавства про охорону навколишнього природного середовища.

Стаття 42. Фінансування заходів щодо охорони навколишнього природного середовища

В Українській РСР фінансування заходів щодо охорони навколишнього природного середовища здійснюється за рахунок республиканського бюджету Української РСР, республиканського бюджету Кримської АРСР та місцевих бюджетів, коштів підприємств, установ і організацій, позабюджетних фондів охорони навколишнього природного середовища, добровільних внесків та інших коштів.

Стаття 43. Плата за спеціальне використання природних ресурсів

Плата за спеціальне використання природних ресурсів встановлюється на основі нормативів плати і лімітів їх використання.

Нормативи плати за використання природних ресурсів визначаються з урахуванням їх розпорядження, якості, можливості адаптації, доступності, комплексності, продуктивності, незахищеності, можливість переробки та утилізації відходів та інших факторів.

Нормативи плати за використання природних ресурсів, а також порядок її стягнення встановлюються Кабінетом Міністрів Української РСР.

Ліміти використання природних ресурсів встановлюються в порядку, що визначається Верховною Радою Кримської АРСР, обласними, міськими (міст республиканського підпорядкування) Радами народних депутатів крім випадків, коли природні ресурси мають республиканське значення.

Ліміти використання природних ресурсів республиканського значення встановлюються в порядку, що визначається Кабінетом Міністрів Української РСР.

Платежі за використання природних ресурсів в межах встановлених лімітів відносяться на витрати виробництва, а за понадлімітне використання та зменшення їх якості стягуються з прибутку, що залишається у розпорядженні підприємств, установ, організацій чи громадян.

Стаття 44. Плата за забруднення навколишнього природного середовища

Плата за забруднення навколишнього природного середовища встановлюється на основі лімітів викидів і скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище.

Розподіл і розміщення відходів промислового, сільськогосподарського, побутового та іншого виробництва.

Ліміти викидів і скидів забруднюючих речовин і наданні природне середовище, розміщення відходів промислового, сільськогосподарського, побутового та іншого виробництва та інші види шкідливого впливу в цілому по території Кримської АРСР, обласних, міських (міст республиканського підпорядкування) або окремих їх регіонів встановлюються:

а) у випадках, коли це призводить до забруднення природних ресурсів республиканського значення, територій інших областей — Міністерством охорони навколишнього природного середовища Української РСР;

б) в інших випадках — в порядку, що встановлюється Верховною Радою Кримської АРСР, обласними, міськими (міст республиканського підпорядкування) Радами народних депутатів, за погодженням з Міністерством охорони навколишнього природного середовища Української РСР.

Порядок встановлення нормативів плати і стягнення платежів за забруднення навколишнього природного середовища визначається Кабінетом Міністрів Української РСР.

Платежі підприємств, установ, організацій, а також громадян за викиди і скиди забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, розміщення відходів та інші види шкідливого впливу в межах лімітів відносяться на витрати виробництва, а за перевищення лімітів стягуються з прибутку, що залишається в розпорядженні підприємств, установ, організацій чи громадян.

Порядок встановлення обмежень розмірів платежів за забруднення навколишнього природного середовища визначається Кабінетом Міністрів Української РСР.

Стаття 45. Плата за погіршення якості природних ресурсів

Плата за погіршення якості природних ресурсів (зменшення родючості ґрунтів, продуктивності лісів, виробничості водойм тощо) в результаті впливу і кориснування встановлюється на основі нормативів.

Порядок встановлення нормативів плати за погіршення якості природних ресурсів визначається Кабінетом Міністрів Української РСР.

Платежі підприємств, установ, організацій, а також громадян за погіршення якості природних ресурсів відносяться на витрати виробництва, а за понадлімітне використання ними здійснюються за рахунок прибутку, що залишається у їх розпорядженні.

Стаття 46. Розподіл платежів за використання природних ресурсів, забруднення навколишнього природного середовища

Платежі за використання природних ресурсів надходять до місцевих бюджетів, республиканського бюджету Кримської АРСР та республиканського бюджету Української РСР і спрямовуються на виконання робіт по підпоряд-

но, підтриманню цих ресурсів у належному стані.

Платежі за використання природних ресурсів місцевого значення надходять до республиканського бюджету Кримської АРСР та місцевих бюджетів.

Платежі за використання природних ресурсів республиканського значення в розмірі 50 відсотків надходять до республиканського бюджету Української РСР і 50 відсотків — до республиканського бюджету Кримської АРСР та місцевих бюджетів.

Платежі за забруднення навколишнього природного середовища надходять до місцевих (Рад народних депутатів базового рівня), обласних і республиканського Кримської АРСР та республиканського бюджету Української РСР позабюджетних фондів охорони навколишнього природного середовища у співвідношенні відповідно 70, 20 і 10 відсотків.

Розподіл коштів за використання природних ресурсів, що надходять до республиканського бюджету, здійснюється Верховною Радою Української РСР.

Розподіл коштів за використання природних ресурсів, що надходять до республиканського бюджету Кримської АРСР, здійснюється Верховною Радою Кримської АРСР, відповідним обласним і міським (міст республиканського підпорядкування) Радами народних депутатів за поданнями органів Мінстатера охорони навколишнього природного середовища Української РСР.

Стаття 47. Фонди охорони навколишнього природного середовища

Для фінансування заходів щодо охорони навколишнього природного середовища утворюються республиканський і місцеві, позабюджетні фонди охорони навколишнього природного середовища.

Місцеві позабюджетні фонди охорони навколишнього природного середовища утворюються в межах єдиного позабюджетного фонду охорони навколишнього природного середовища за рахунок:

а) платежів за забруднення навколишнього природного середовища;

б) грошових стягнень за порушення норм і правил охорони навколишнього природного середовища, санітарних норм і правил та шкідливого впливу на здоров'я людини порушення норм охорони навколишнього природного середовища в результаті господарської та іншої діяльності підприємств, установ, організацій, використовуючи природні ресурси;

в) цільових та інших доходів підприємств, установ, організацій та громадян;

г) надходжень від реалізації конфіскованої майна, яке було предметом екологічного вправовування.

Розподіл платежів, що надходять до єдиного бюджетних фондів охорони навколишнього природного середовища, здійснюється Верховною Радою Кримської АРСР, відповідним обласним, міським (міст республиканського підпорядкування) Радами народних депутатів за поданнями органів Мінстатера охорони навколишнього природного середовища Української РСР.

Республиканський позабюджетний фонд охорони навколишнього природного середовища утворюється за рахунок:

а) відрахувань з місцевих позабюджетних фондів охорони навколишнього природного середовища, розмірів яких визначається Верховною Радою Української РСР;

б) добровільних внесків підприємств, установ, організацій, громадян та інших надходжень.

Розподіл коштів, що надходять до республиканського позабюджетного фонду охорони навколишнього природного середовища, здійснюється Кабінетом Міністрів Української РСР за поданнями Міністерства охорони навколишнього природного середовища Української РСР.

Кошти місцевих і республиканських позабюджетних фондів охорони навколишнього природного середовища надходять з використанням спеціальних ліній для цільового фінансування природоохоронних та ресурсозахисних заходів, в тому числі наукових досліджень в цих галузях, а також заходів для забезпечення збереження навколишнього природного середовища на здоров'я населення.

Положення про місцеві позабюджетні фонди охорони навколишнього природного середовища затверджуються відповідними Радами народних депутатів, а республиканський позабюджетний фонд охорони навколишнього природного середовища — Кабінетом Міністрів Української РСР.

В Українській РСР можуть утворюватися і інші фонди для стимулювання і фінансування заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, рационального використання природних ресурсів та забезпечення екологічного безпечності.

Стаття 48. Стимулювання системи охорони навколишнього природного середовища

В Українській РСР здійснюється стимулювання рационального використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища шляхом:

а) надання пільг при оподаткуванні підприємств, установ, організацій, громадян і в разі реалізації ними заходів щодо рационального використання природних ресурсів та охорони навколишнього природного середовища, при переході на малошкідливі і безшкідливі енергозберігаючі технології, організації виробництва і запровадженні очисного обладнання і установок для утилізації забруднюючих речовин і переробки відходів, а також прикладі контролю за станом навколишнього природного середовища та джерела викидів і скидів забруднюючих речовин і інших заходів, спрямованих на поліпшення охорони навколишнього природного середовища;

б) надання на цілісних умовах короткострокових і довгострокових позичок для реалізації заходів щодо забезпечення рационального використання природних ресурсів та охорони навколишнього природного середовища;

в) встановлення пільг при створенні амортизації основних засобів підприємств природоохоронних фондів;

г) звільнення від оподаткування фондів охорони навколишнього природного середовища;

д) безоплатні частини коштів позабюджетних фондів охорони навколишнього природного середовища на до-

говірних умовах підприємств, установ, організацій і громадян на заходи для гарантованого зникнення викидів і скидів забруднюючих речовин і зменшення шкідливого впливу хімічних і біологічних впливів на стан навколишнього природного середовища, на розвиток екологічної безпеки технологій та виробництва.

е) надання можливості отримання природних ресурсів під заставу.

Стаття 49. Екологічне страхування

В Українській РСР здійснюється добровільне і обов'язкове страхування громадян і їх майна, майна і доходів підприємств, установ і організацій на випадок пошкодження, заподіяного забруднення навколишнього природного середовища, погіршення якості природних ресурсів.

Порядок екологічного страхування встановлюється законодавством Української РСР.

Розділ XI. ЗАХОДИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Стаття 50. Екологічна безпека

Екологічна безпека є такою станом навколишнього природного середовища, при якому забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпек для здоров'я людей.

Екологічна безпека гарантується розробкою Української РСР здійсненням широкого комплексу взаємопов'язаних політичних, економічних, технічних, організаційних, державно-правових та інших заходів.

Стаття 51. Екологічні дії щодо розміщення, проєктування, будівництва, реконструкції, введення в дію та експлуатації підприємств, споруд та інших об'єктів

При проєктуванні, розміщенні, будівництві, введенні в дію нових і реконструкції діючих підприємств, споруд та інших об'єктів, удосконалюванні, модернізації, призначенні нових технологічних процесів та устаткування, а також в процесі експлуатації цих об'єктів забезпечується екологічна безпека людей, рациональне використання природних ресурсів, збереження нормативів шкідливого впливу на навколишнє природне середовище. При цьому повинні передбачатися заходи з утилізації, зменшення шкідливого впливу і відходів або повна їх ліквідація, а також вживання заходів охорони навколишнього природного середовища і здоров'я людей.

Підприємства, установи й організації, діяльність яких пов'язана з шкідливим впливом на навколишнє природне середовище, незалежно від часу введення в дію, повинні бути обладнані сирдами, устаткуванням і інструментом для очисних викидів і скидів або їх зменшення, зменшення впливу шкідливих факторів, а також приладами контролю часу введення в дію забруднюючих речовин та за характеристиками шкідливих факторів.

(Продовження на 14-й стр.)

Про охорону навколишнього природного середовища

(Продовження).

Початок на 9-13-й стор.

Проекти господарських та інших діяльності повинні мати матеріальну оцінку її впливу на навколишнє природне середовище і здоров'я людей.

Оцінка здійснюється з урахуванням вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища, екологічної смисловості даної території, стану навколишнього природного середовища в місці, де планується розміщення об'єкта, екологічних прогнозів, перспектив соціально-економічного розвитку регіону, пошкодження та втрати сукупного впливу шкідливих факторів та об'єктів на навколишнє природне середовище.

Підприємства, установи та організації, які розміщують, проєктують, будують, експлуатують та здійснюють переоборудування, вводять в дію підприємства, споруди та інші об'єкти, а також продовжують дію об'єктів, що з їх однією метою негативно впливають на стан навколишнього природного середовища, подають Міністерству охорони навколишнього природного середовища України РПР та його органам на місцях спеціальну заяву про це.

Забораються введення в дію об'єктів, споруд та інших підприємств, на яких не забезпечено в повному обсязі дотримання всіх екологічних вимог законодавства, а також відмовлення у проєктах на будівництво та реконструкцію (розширення та технічне переоснащення).

Стаття 52. Охорона навколишнього природного середовища при застосуванні засобів захисту рослин, мінеральних добрив, тисених хімічних речовин та інших препаратів

Підприємства, установи, організації та громадяни зобов'язані дотримуватися правил транспортування, зберігання і застосування засобів захисту рослин, мінеральних добрив, тисених хімічних речовин та інших препаратів, з якими, щоб не допустити забруднення ґрунту або їх складання навколишнього природного середовища і продуктів харчування.

При створенні нових хімічних препаратів і речовин, інших потенційно небезпечних для навколишнього середовища і субстанцій повинні розроблятися та затверджуватися у встановленому законодавством порядку допустимі нормативи допустимих концентрацій у об'єктах навколишнього природного середовища та в продуктах харчування, які встановлюються з урахуванням кількості та утилізації після використання.

Вміст природних та штучних домішок, які можуть негативно впливати на стан навколишнього природного середовища або здоров'я людей, у таких препаратах, а також в продуктах харчування, не повинен перевищувати допустимих рівнів, встановлених відповідно до законодавства.

Екологічні вимоги при виробництві, зберіганні, транспортуванні, використанні, знепеченні, зберіганні, знепеченні та інших небезпечних для навколишнього природного середовища і здо-

ров'я людей речовин, віднесені хімічних речовин до категорії токсичних та класифікація за ступенем небезпечності визначаються нормативними документами згідно з законодавством про екологічну експертизу і погоджуються Міністерством охорони України РПР і Міністерством охорони навколишнього природного середовища України РПР.

Перелік засобів захисту рослин, стимуляторів їх росту, мінеральних добрив та інших речовин і препаратів, застосування яких дозволяється в народному господарстві, а також способи, умови їх застосування затверджуються Міністерством охорони України РПР і Міністерством охорони навколишнього природного середовища України РПР.

Стаття 53. Охорона навколишнього природного середовища від неконтрольованого впливу

Підприємства, установи та організації зобов'язані забезпечувати екологічно безпечне виробництво, зберігання, транспортування, використання, знепечення, знепечення і захоронення мікроорганізмів, інших біологічно активних речовин та продуктів біологічного походження, а також інтродуцію, акліматизацію і реалімацізацію тварин і рослин, розробляти і здійснювати заходи щодо зменшення впливу шкідливих факторів на навколишнє природне середовище та здоров'я людей.

Створення нових штамів мікроорганізмів та біологічно активних речовин здійснюється тільки на підставі дозволів Міністерства охорони України РПР та Міністерства охорони навколишнього природного середовища України РПР при наявності оцінки їх впливу на навколишнє природне середовище та здоров'я людей.

При створенні замаскованих організмів і речовин повинні розроблятися нормативи допустимих концентрацій, методи визначення цих організмів та речовин у навколишньому природному середовищі і продуктах харчування.

Виробництво і використання нових штамів мікроорганізмів та інших біологічно активних речовин здійснюється тільки після проведення комплексних досліджень їх впливу на здоров'я людей і навколишнє природне середовище за дозволу Міністерства охорони здоров'я України РПР та Міністерства охорони навколишнього природного середовища України РПР.

Стаття 54. Охорона навколишнього природного середовища від акустичного, електромагнітного, іонізуючого та іншого шкідливого впливу фізичних факторів та радіоактивного забруднення

Місцеві Ради народних депутатів, підприємства, установи, організації та громадяни при здійсненні якоїсь діяльності зобов'язані зважати необхідних заходів щодо запобігання та недопущення перевищення встановлених рівнів акустичного, електромагнітного, іонізуючого та

іншого шкідливого фізичного впливу на навколишнє природне середовище і здоров'я людини в населених пунктах, рекреаційних і заповідних зонах, а також в інших зонах масового перебування і розміщення дитячих тварин.

Підприємства, установи та організації, що здійснюють господарську чи іншу діяльність, пов'язану з використанням радіоактивних речовин у різних формах і з будь-якою метою, зобов'язані забезпечувати екологічну безпеку цієї діяльності, що виключає й можливість радіоактивного забруднення навколишнього природного середовища та негативного впливу на здоров'я людей у процесі надобудування, зберігання, транспортування, переробки та використання радіоактивних речовин.

Стаття 55. Охорона навколишнього природного середовища від забруднення авіотранспортом, побутовими, інших відходів

Підприємства, установи, організації та громадяни повинні вживати ефективних заходів щодо зменшення обсягів утворення та накопичення відходів, переробки, безпечного складування або захоронення виробничих, побутових, інших відходів.

Складування, зберігання або розміщення відходів допускається лише при наявності спеціального дозволу на адекватних місцях Рад народних депутатів регіонів, а також в межах встановлених ними лімітів з дотриманням санітарних і екологічних нормативів, що забезпечують можливість їх подальшого господарського використання і безпеку для навколишнього природного середовища та здоров'я людей.

Стаття 56. Екологічна безпека транспортних засобів

Підприємства, установи, організації, що здійснюють проєктування, виробництво, експлуатацію та обслуговування автомобілів, літаків, вертолітів, інших транспортних засобів, установок та виробництво і постачання валового для них, зобов'язані комплексно заходів щодо зниження токсичності та шкідливості цих засобів у використанні та виходу з експлуатації транспортних засобів, переїжджаючи на інші види енергії і палива, дотриманням радіоактивної безпеки і інших заходів, спрямованих на запобігання й зменшення впливу на навколишнє середовище забруднюючих речовин та дотримання встановлених рівнів фізичних впливів.

Виробництво і експлуатація транспортних засобів, пересуваних засобів та установок, у випадках та випадках впливу забруднюючих речовин перевищує встановлені нормативи, не допускається.

Керівник транспортних організацій та власник транспортних засобів несуть відповідальність за дотримання нормативів гранично допустимих викидів та скидів забруднюючих речовин і гранично допустимих рівнів фізичних впливів на навколишнє природне середовище, встановлених для відповідного типу транспорту.

При проведенні фундаментальних та прикладних наукових, науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт обов'язково повинні враховуватися вимоги охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання і відновлення природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки.

Забораються впровадження відкриттів, винаходів, застосування нової техніки, імпортування устаткування, технологій і систем, якщо вони не відповідають вимогам екологічної безпеки.

При порушенні встановлених нормативів діяльності підприємств та організацій повинні застосовуватися заходи, що передбачені законодавством України РПР.

Стаття 57. Дотримання екологічної безпеки при проведенні науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт, винаходів, застосування нової техніки, імпортування устаткування, технологій і систем

Забораються впровадження відкриттів, винаходів, застосування нової техніки, імпортування устаткування, технологій і систем, якщо вони не відповідають вимогам екологічної безпеки.

При порушенні встановлених нормативів діяльності підприємств та організацій повинні застосовуватися заходи, що передбачені законодавством України РПР.

Стаття 58. Вимоги екологічної безпеки щодо військово-оборонних об'єктів та військової діяльності

Вимоги екологічної безпеки, встановлені для розміщення, проєктування, будівництва, реконструкції, введення в дію та експлуатації об'єктів щодо обмеження негативного впливу на навколишнє природне середовище та здоров'я людей, фізичних, біологічних факторів, а також інші вимоги, передбачені цим Законом та іншим законодавством України РПР, повною мірою поширюються на військово-оборонні об'єкти, а також об'єкти організації військових справ та державної безпеки.

Вимоги екологічної безпеки повинні дотримуватися також при дислокації військово-оборонних об'єктів та військової діяльності на території України РПР здійснюється відповідно до цього Закону та іншого законодавства України РПР.

Стаття 59. Екологічні вимоги при розміщенні і розвитку населених пунктів

Планування, розміщення, забудова і розвиток населених пунктів здійснюється з урахуванням екологічної смисловості території, дотриманням вимог охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів та екологічної безпеки.

При розробці генеральних планів розвитку і розміщення населених пунктів населених пунктів, селищ, міських Рад народних депутатів встановлюється режим використання природних ресурсів, раціонального використання природного середовища та екологічної безпеки у приміських та зелених зонах за подоланням

з Радими народних депутатів, на території яких вони знаходяться, відповідно до законодавства України РПР.

Розділ XII.

ПРИРОДНІ ТЕРИТОРІЇ ТА ОБ'ЄКТИ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ОСОБЛИВІЙ ОХОРОНІ

Стаття 60. Система природних територій та об'єктів, що підлягають особливій охороні.

Особливий охоронний підлягають природні території та об'єкти, що мають велику естетичну цінність, національні та типові природні комплекси, для збереження сприятливої екологічної обстановки, поліпшення та стабілізації негативних природних процесів і явищ.

Природні території та об'єкти, що підлягають особливій охороні, утворюють єдину територіальну систему і включають території та об'єкти природно-заповідного фонду, курортні та лікувально-оздоровчі, рекреаційні, дозорові, заповідні, т. ін. типи територій та об'єктів, що визначаються законодавством України РПР.

Стаття 61. Природно-заповідний фонд /Української РПР/

Ділянки суші та водного простору, природні комплекси й об'єкти, які мають особливу екологічну, наукову, естетичну і народногосподарську цінність і призначені для збереження природної різноманітності, геобіодиверситету тварин і рослин, підтримання загальної екологічної рівноваги та фонових моніторингу навколишнього природного середовища, вилучаються з господарського використання повністю, або частково і оголошуються територією як об'єкт природно-заповідного фонду України РПР.

До складу природно-заповідного фонду України РПР входять національні, природні національні парки, заказники, пам'ятки природи, ботанічні сади, дендрологічні та зоологічні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, заповідні урочища.

Порядок організації, використання і охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду України РПР категорії визначаються законодавством України РПР та Кримської АРПР.

Стаття 62. Курортні і лікувально-оздоровчі зони

Курортними і лікувально-оздоровчими зонами визнаються території, які мають виражені природні лікувальні фактори: мінеральні джерела, кліматичні та інші умови сприятливі для лікування і оздоровлення людей.

З метою охорони природних якостей та лікувальних факторів курортних зон, забороняється їх експлуатація, надмірне і виснажене завантаження округи їх санітарної охорони.

В межах курортних і лікувально-оздоровчих зон забороняється діяльність, яка суперечить їх цільовому призначенню або може негативно впливати на стан природного середовища.

(Зачітка на 15-й стор.)

24 липня 1991 року. № 141

ФУТБОЛЬНИЙ М'ЯЧ — ПЛАНЕТА ЇХНЯ

Шістнадцять років тому в голову закоханого у футбол Мамеда Бастерберга фініського бізнесмена — прийшла ідея, якій судилося швидко здійснитися. А спало йому на думку організувати асоціацій дитячо-юнацький турнір. І назву йому одразу придумали просту і чітку «Хельсинкі Кан» («Кубок Хельсинкі»). Через ці змагання пройшло багато гравиць, які нині виступають у національних збірних своїх країн.

Нинішні змагання з'організував рекордну кількість країн — 608 хлопців і дівчат з Фінляндії, Бразилії, Канади, Чилі, Іспанії, Угорщини, Малайї, Норвегії, Німеччини, Пакистану, Філіппін, Румунії, Швеції, Туреччини, СРСР, Таївану, Турції, Узбекистану, Естонії. Дітяки з гордістю розповідають про це. Це 1650 поєдинків на 28 полях, які обслуговували 82 арбітри. Наш турнір пригортає Прем'єр-міністр Фінляндії Хокері. А наступного року «Хельсинкі Кан» проведе під патронатом уряду країни. Адже він буде приурочений до 75-річчя незалежності Фінляндії.

Там і мовити намаювати картинку з тих змагань. Од на з груп замалася, скажімо, на малій арені Олімпійського стадіону. До послуг

учасників було три ясла з трав'яним покриттям і одне синтетичне. Матчі проходили при великій кількості глядачів. А навколо — цілий армарос вирувань, на якому торгували сувенірами, ласощами, прохолодними напоїми, сосисками, фруктами, морозивом. Все розкупувалося охоче, бо в Хельсинкі стало тропічна спека.

Зрозуміло, що більшість команд, які змагалися, були місцеві. То був справжній юний парад фірм спортивного одягу і взуття — яскравий і захоплюючий. Такому, гадаю, позавдавали б і наші ворітні клуби, навіть з вищої ліги.

Отже, столиця Суомі на тиждень перетворилася на справжній юний футбольний Нотч конвент. Учасники мешкали в шкільних (умови для всіх були однакові), харчувалися разом, відвідували екскурсії. А ввечері, як і належить дітям, збиралися на подвір'я тимчасових помешкань і грали: у футбол, бейсбол, волейбол, знача — фініни, українці, канадці, росіяни, бразильці і італійці. Весело і радісно було їм від спілкування.

Україна на цьому турнірі була представлена чотирма спортсменами два — дівчат і стільки ж — хлопців. Чарнуку стаття представляла збірна, складена з футболістів чернігівської «Легенди» та дні-

пропетровського «Дніпра» (старші) і команда «Білетія» з Борівки (Чернігівська область) — це молодші.

У хлопців — київська «Юність» (Республіканське училище олімпійського резерву), де грали 1975 року на народження, і команда з Обухова, що в Київщині (12-річні футболісти).

Які ж досягнення наших колективів?

На жаль, не змогли вийти до Хельсинкі кілька наших найкращих футболістів, — пояснив президент ФФ «Легенда» Андрій Янчук. — Тому змушені були поставити у ворота наших польового гравця Олену Ігнатючу.

Старші дівчата програли перших три матчі. Але потім розіграли і в завершальних поєдинках поділили суперників з місцевих команд — 5:1, 3:2 і 5:0. Підсумок — третє місце в підгрупі.

Молодші — чемпіони всесезонних змагань «Шірного м'яча», яких тренує Іван Острівко, були четвертими в підгрупі. Але і вони дуже старались. Особливо відзначили б 11-річну Наталію Зітченко — сміливу, бойову, надану на гол.

Отже, дівчата майже не здобули, але досвід набрали достатньо. І це дуже важливо.

А що ж хлопці? Обидві добрі зіграли в підгрупі, але,

на жаль, зупинилися в 1/16 фіналу.

Нарешті про «Юність», показники якої найкращі. Колектив, який очолював заслужений тренер України Володимир Юнченко та Анастасій Нілов, у підгрупі переміг норвежців — 1:0 і зіграв унічию з бразильцями — 0:0. Потім були перемоги над турками — 3:0 і господарями в півфіналі — 4:0.

У боротьбі за приз український колектив зустрівся з ленинградською «Зімоною». Слід сказати, що публіка гаряче підтримувала наших юнаків. Але вони пропустили нелогічний гол (стає рикошет). Лише за 10 хвилин до завершення гри кияни встановили рівновагу — 1:1. Ну, а післяматчеві пенальті краще пробиває «Зімона» — 4:3. Утім, і друге місце в такому авторитетному змаганні, безперечно, великий успіх. До речі, киянин Сапко Самойлов, який забив 12 м'ячів, стрілка спеціальний приз.

Швидко пролетів футбольний тиждень на гостинній фінській землі. Але і наступного року до нас завітають команди з України. Ласкаво просимо!

Віктор БРАНИЦЬКИЙ, спеціальний кореспондент «Голосу України», Хельсинкі — Київ.

Фоторепортаж

ЕНТУЗІАЗМ НЕ ЗГАСАЄ

Буде не едвартини, не лише ласкоти і деяких містичних свадосвідченнями душі захоплюють несподівано різноманітні східні єдиноборства. Час тепер травень, і юніні борються себе — сповне потреби.

І займаються нарате-до 80 «Хельсинкі Кан».

Як і в усіх най справі, мода сівши нас солідності — відсутні приміщення для тренувань, суттєво з спротивом. Але ентузіазм не згасє.

На знімку: прихід демонстр. Олександр Усенко; не тренували.

Фото Анатолія КОЛЕСНИКА. (Упріформі).

КУПІВЛЯ-ПРОДАЖ

Сім мільйонів фунтів стерлінгів — сама за таку суму керівництво англійського футбольного клубу «Астон Вілла» готове продати італійського Давіде Платте італійському клубу «Баррі».

Я поїздом президента «Баррі» Вінченцо Матерезе про те, що Платт коштує сім мільйонів, — сказав англійський менеджер Гов Аткінсон. Найближчим часом він прибуде в Лондон для детальних переговорів.

Футбольному клубу швейцарського міста Санкт-Галлен через фінансові ускладнення довелося відомитися од послуг чийського негалеодного цирку у 160 тисяч доларів на рік. Наступного сезону Рубіо грати за чийський клуб «Коло коло», а який підписав контракт на 2 роки.

Австрійський Антон Польстер, який виступав за іспанську «Севілью», наступного сезону вийде на поле з складу іспанського клубу — «Лорос», дін не дійшов згодом з керівництвом «Севільи» стосовно суми нового контракту.

ГОЛОС України

Газета Верховної Ради
Української РСР

Першим заступником
головного редактора
Анатолія ГОРЛОВ

Редактори:
Олександр БІЛИК
заступник головного
редактора

Олександр СМЕЛЯКОВ
член-кореспондент
АН УРСР

Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ

Людмила САМОЙЛЕНКО
заступник головного
редактора

Юрій СИДОРЕНКО
заступник головного
редактора

Анатолій СОЛОНСЬКИЙ

Віталій СУДЯ
адміністративний
секретар

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ

Заступник редактора —

Людмила Самойленко.

Чергові редактори —

Володимир Сніченко,

Інесса Пановська.

Автор квітень, 2

займаний секретар —

Евген Українець.

Випусковий —

Людмила Кітченко.

Коректори:

Тамара Бавтаник,

Наталія Власик,

Людмила Морозова,

Людмила Нісена,

Антоніна Сильвестрова,

Любов Станчик,

Людмила Тарешук.

Верстальники:

Алла Буднікова,

Ольга Яданко,

Марія Солодюк,

Сергій Сажанюк.

Літотріписти:

Наталія Познан,

Віктор Прохур,

Валентина Чичирно

Комбінат друку

«Радянська Україна»

252047, Київ-47,

проспект Перемоги, 50.

Індикс 60955.

Тираж 184200

Паредлати ціна

на рік 49 крб. 80 коп.

Зам. 0315444.